

Σχέδιο εθνικού κλιματικού νόμου ΥΠΕΝ: Μικρά θετικά βήματα, τη στιγμή που χρειαζόμαστε άλματα

Κοινή ανακοίνωση των περιβαλλοντικών οργανώσεων: Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης, Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης, Greenpeace, MEDASSET, Vouliwatch, ΓΣΕΕ, WWF Ελλάς

Ο περιορισμός της αύξησης της θερμοκρασίας σε 1,5 βαθμό Κελσίου δεν είναι ένας πολιτικός στόχος, αλλά το όριο, πέρα από το οποίο η ζωή στον πλανήτη δεν είναι ασφαλής από τις επιπτώσεις μιας ανεξέλεγκτης πορείας της κλιματικής κρίσης. Η Ελλάδα, χώρα από τις πλέον ευάλωτες στην κλιματική αλλαγή, ήδη βιώνει επώδυνα τις επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης, θα πρέπει επομένως να πρωτοστατήσει σε φιλόδοξη και επιστημονικά τεκμηριωμένη κλιματική δράση και να αναλάβει την ευθύνη που της αναλογεί^[1] στην παγκόσμια προσπάθεια για την αποτροπή μίας κλιματικής κατάρρευσης.

Το κλιματικό σχέδιο νόμου που παρουσίασε σήμερα σε συνέντευξη τύπου το ΥΠΕΝ, επί της ουσίας επαναλαμβάνει τους ευρωπαϊκούς κλιματικούς στόχους για το 2030 και το 2050 οι οποίοι δεν είναι συμβατοί με τον στόχο του 1,5 βαθμού Κελσίου, όπως επισημαίνουν 9 οργανώσεις (Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης, Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης, Greenpeace, MEDASSET, Vouliwatch, ΓΣΕΕ, WWF Ελλάς). Κινείται επομένως κάτω από τον επιστημονικά ορισμένο πήχη περιορισμού της κλιματικής κρίσης στον 1,5°C^[2] που είναι απαραίτητο να επιτευχθεί με εθνικές δεσμεύσεις και ουσιαστικά μέτρα και πολιτικές από κάθε χώρα του πλανήτη για τον μηδενισμό των εκπομπών το συντομότερο δυνατό και σίγουρα πριν το 2050.

Οι οργανώσεις και οι φορείς που συνδιαμόρφωσαν με εκατοντάδες πολίτες πρόταση κλιματικού νόμου^[3] επισημαίνουν ότι παρά τα επιμέρους θετικά στοιχεία, το νομοσχέδιο θα πρέπει να βελτιωθεί σημαντικά, ώστε να εξασφαλίσουμε ένα ανθεκτικό στην κλιματική κρίση μέλλον για τη χώρα μας.

Ειδικότερα, παρακάτω σημειώνονται τα πρώτα σχόλια των οργανώσεων σχετικά με τα πιο κρίσιμα στοιχεία που περιέχει ο υπό διαβούλευση κλιματικός νόμος όπως παρουσιάστηκε από την πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΝ, καθώς και προτάσεις προκειμένου ο τελικός κλιματικός νόμος να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης και να θωρακίζει τη χώρα από τις χειρότερες επιπτώσεις της.

1. Κλιματικοί στόχοι

Οι στόχοι μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, αν και αναβαθμισμένοι σε σύγκριση με τους υφιστάμενους - πενιχρούς - στόχους^[4], παραμένουν ανεπαρκείς σε σύγκριση με αυτό που υπαγορεύει η επιστήμη. Επίσης, από τη διατύπωση των σχετικών διατάξεων, προκύπτει ότι οι στόχοι αυτοί “επιδιώκονται”, χωρίς συνεπώς να είναι νομικά δεσμευτικοί, όταν πλέον οι ευρωπαϊκοί κλιματικοί στόχοι ορίζονται ως τέτοιοι.

	Στόχοι κλιματικού νομοσχεδίου	Επιστημονικά τεκμηριωμένοι στόχοι*
2030:	Minimum -55% καθαρών εκπομπών	-65% (min.) ακαθάριστων εκπομπών
2040	Min. -80% καθαρών εκπομπών	-95% (min.) ακαθάριστων εκπομπών
Κλιματική ουδετερότητα	2050	2045 το απολύτως αργότερο

* Με βάση την πιο πρόσφατη έκθεση της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC).

Στα θετικά του στοιχεία το νομοσχέδιο προβλέπει ενδιάμεσο στόχο για το 2040 και διαδικασία αναθεώρησης των στόχων κάθε πέντε χρόνια. Θα ήταν ωστόσο πιο αποδοτικό να τεθούν και ενδιάμεσοι στόχοι για το 2035 και το 2045, ώστε να διασφαλιστεί η όσο το δυνατόν πιο αποδοτική τροχιά προς την κλιματική ουδετερότητα, αφού έτσι θα αξιολογείται πιο έγκαιρα η πρόοδος που επιτυγχάνεται και θα λαμβάνονται υπόψη τα πιο επικαιροποιημένα επιστημονικά και τεχνολογικά δεδομένα. Η πρόβλεψη τομεακών προϋπολογισμών άνθρακα είναι επίσης θετικό στοιχείο, το οποίο θα πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω στο τελικό κείμενο.

2. Ενέργεια

Οι ενεργειακοί στόχοι του νομοσχεδίου για την προώθηση των ΑΠΕ και της εξοικονόμησης ενέργειας είναι ασαφείς. Θα πρέπει ως εκ τούτου να ενσωματωθούν εξειδικευμένοι και φιλόδοξοι, νομικά δεσμευτικοί στόχοι που θα μετασχηματίζουν το ενεργειακό σύστημα ηλεκτροπαραγωγής σε 100% ΑΠΕ έως το 2035 με όρους περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και κοινωνικής δικαιοσύνης. **Η προώθηση της εξοικονόμησης ενέργειας και η σωστά σχεδιασμένη διείσδυση των ΑΠΕ είναι από τα πιο αποτελεσματικά και οικονομικά αποδοτικά εργαλεία που διαθέτουμε για την ταχεία μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου^[5].**

Οι ενεργειακοί στόχοι που εξειδικεύονται (μεταφορές, κτίρια, μη διασυνδεδεμένα νησιά) κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση. Θα πρέπει ωστόσο να μην περιορίζονται στην αλλαγή της τεχνολογίας, αλλά να αντιμετωπίζουν και κοινωνικά ζητήματα, όπως για παράδειγμα η προστασία των πιο ευάλωτων νοικοκυριών και η διασφάλιση της συμμετοχής των πολιτών στην ενεργειακή μετάβαση.

Ως προς τα ορυκτά καύσιμα, η απεξάρτηση από τον λιγνίτη μετατίθεται για το “αργότερο έως το 2028”, όταν μόλις τον περασμένο Σεπτέμβριο από το βήμα των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη, ο Πρωθυπουργός εξήγγειλε ως καταληκτική ημερομηνία το 2025^[6]. Αν και προβλέπεται στο νομοσχέδιο η επανεξέταση της προθεσμίας το 2023, θα πρέπει να τονιστεί ότι για κάθε χρόνο που θα λειτουργεί η νέα λιγνιτική μονάδα Πτολεμαΐδα V, η Ελλάδα θα εκπέμπει επιπλέον περίπου 4 εκατομμύρια τόνους διοξειδίου του άνθρακα ή αλλιώς περίπου το 5% των ετήσιων εκπομπών της.

Εξαιρετικά αρνητικό στοιχείο του νομοσχεδίου είναι ότι δεν φαίνεται να προβλέπονται νομικά δεσμευτικοί στόχοι για την σταδιακή απεξάρτηση από το ορυκτό αέριο και να γίνεται η παραμικρή αναφορά στον τερματισμό των εξορύξεων υδρογονανθράκων, την ώρα μάλιστα που όλο και περισσότερα κράτη ανακοινώνουν σχετικά σχέδια^[7]. Η επιστήμη είναι σαφής: δεν μπορούμε να προχωρήσουμε σε νέες εξορύξεις και υποδομές υδρογονανθράκων αν θέλουμε να πετύχουμε τον στόχο του 1,5 βαθμού Κελσίου^[8].

3. Προστασία της φύσης

Η ανάγκη για προστασία της φύσης δεν αναδεικνύεται σε προτεραιότητα και συστατικό στην προσπάθεια για τον μετριασμό της κλιματικής κρίσης, αλλά φαίνεται να περιορίζεται σε ασαφείς κατευθύνσεις ή ως εργαλείο στις διατάξεις της προσαρμογής. Θα πρέπει να ενσωματωθούν κατ’ ελάχιστον οι στόχοι για την προστασία της φύσης, όπως εξαγγέλθηκαν από τον Πρωθυπουργό στη Διάσκεψη της IUCN τον περασμένο Σεπτέμβριο.

4. Κλιματική διακυβέρνηση

Αδύναμος ρόλος της επιστημονικής κοινότητας στο σύστημα κλιματικής διακυβέρνησης, καθώς η επιστημονική επιτροπή αναφέρεται ως “τεχνικός και επιστημονικός σύμβουλος της πολιτείας”. Θα πρέπει το νομοσχέδιο να προβλέπει ανεξάρτητο όργανο επιστημονικής παρακολούθησης της πορείας της χώρας προς την κλιματική ουδετερότητα με ισχυρές και ουσιαστικές αρμοδιότητες. Παραβλέπεται επίσης το πολύ σημαντικό κεφάλαιο της Κλιματικής και ευρύτερης Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

5. Δικαιώματα

Στο νομοσχέδιο φαίνεται να παραλείπεται κάθε αναφορά στο κομβικής σημασίας κεφάλαιο των δικαιωμάτων κάθε ανθρώπου στην κλιματική σταθερότητα, τη βέλτιστη διαθέσιμη επιστήμη και τη διασφάλιση του περιβαλλοντικού κεκτημένου. Επίσης φαίνεται να παραλείπεται το μεγάλο και κρίσιμο κεφάλαιο της δίκαιης εργασιακής μετάβασης.

Η διάσκεψη της Γλασκώβης ανέδειξε για άλλη μία φορά το κενό μεταξύ των στόχων και των μέτρων που έχουν ήδη εξαγγείλει οι κυβερνήσεις και της φιλοδοξίας που χρειαζόμαστε για να εξασφαλίσουμε ένα βιώσιμο και ανθεκτικό μέλλον. Ο εθνικός κλιματικός νόμος μπορεί να γίνει το πρώτο εργαλείο την επόμενη μέρα της Γλασκώβης ώστε η χώρα να ευθυγραμμίσει την κοινωνική της ζωή και την οικονομική της δραστηριότητα με τον στόχο του 1,5 βαθμού Κελσίου. Προς αυτήν την κατεύθυνση, οι οργανώσεις και οι φορείς δεσμεύονται να συμβάλλουν στην περαιτέρω βελτίωση του σχεδίου νόμου, καταθέτοντας σχόλια και κινητοποιώντας τους πολίτες να συμμετάσχουν κατά τη διάρκεια της δημόσιας διαβούλευσης. Για κάτι που αφορά το μέλλον ολόκληρης της κοινωνίας, που υποτίθεται ότι εισάγει σημαντικές αλλαγές στον τρόπο που παράγουμε και καταναλώνουμε αγαθά, η εμπλοκή της κοινωνίας ευθύς εξ' αρχής, είναι υψίστης σημασίας. Μια τόσο σημαντική νομοθεσία είναι ευκαιρία συγκλίσεων για τις μεγάλες αποφάσεις που είναι απαραίτητες.

Τέλος, οι οργανώσεις καλούν τον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας να δώσει επαρκή, χρόνο διάρκειας τουλάχιστον ενός μήνα, για τη διαβούλευση του κλιματικού νομοσχεδίου.

Σημειώσεις προς συντάκτες:

^[1] Βασικός δείκτης υπολογισμού του κλιματικού αποτυπώματος μίας χώρας είναι οι κατά κεφαλήν εκπομπές της. Με βάση αυτόν τον δείκτη, η Ελλάδα έχει σημαντικό κλιματικό αποτύπωμα αφού οι κατά κεφαλήν εκπομπές της ανέρχονται σε 8,4 τόνους CO₂ / έτος, όσο ακριβώς ο ευρωπαϊκός μέσος όρος. (Πηγή: [Eurostat](#))

^[2] Οι κλιματικοί στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2030 και το 2050 θα οδηγούσαν σε αύξηση της θερμοκρασίας κατά περίπου 2°C. Για να είναι συμβατός ο ευρωπαϊκός κλιματικός στόχος με το όριο του 1,5°C, θα πρέπει να αναβαθμιστεί σε 65% έως το 2030, από 55% που ισχύει σήμερα. Τον στόχο αυτό έχει ήδη υιοθετήσει η Γερμανία (65% έως το 2030 και κλιματική ουδετερότητα το 2045), ενώ είναι εξαιρετικά πιθανό μετά την COP26 η Ευρωπαϊκή Ένωση να χρειαστεί να αναβαθμίσει περαιτέρω τη φιλοδοξία της στα αμέσως επόμενα χρόνια.

(Πηγή: [Climate Action Tracker](#), [WWF](#))

[3] Μπορείτε να δείτε [εδώ](#) την πρόταση κλιματικού νόμου των οργανώσεων και των πολιτών.

[4] Στο υφιστάμενο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ), προβλέπεται στόχος μείωσης των εκπομπών κατά τουλάχιστον 42% έως το 2030 σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990. Το ΕΣΕΚ θα πρέπει να αναθεωρηθεί ώστε να συμβαδίζει πλέον με τους αναθεωρημένους ευρωπαϊκούς στόχους για το κλίμα και την ενέργεια, όπως ορίζονται στον ευρωπαϊκό κλιματικό νόμο και το πακέτο Fit for 55. Δείτε περισσότερα για το πακέτο Fit for 55 [εδώ](#).

[5] Το πρώτο εξάμηνο του 2021 οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου στην Ελλάδα μειώθηκαν κατά 30% σε σύγκριση με τα προ πανδημίας επίπεδα (πρώτο εξάμηνο 2019) χάρη στη σημαντική μείωση της συμμετοχής του λιγνίτη και την αύξηση της συμμετοχής των ΑΠΕ. Η Ελλάδα πρέπει να χτίσει πάνω σε αυτήν την επιτυχία θέτοντας φιλόδοξους στόχους για την απεξάρτηση από το ορυκτό αέριο, την ανάπτυξη των ΑΠΕ και της εξοικονόμησης ενέργειας.

(Πηγή: [Ember](#))

[6] Από τον Διάλογο Υψηλού Επιπέδου για την Ενέργεια των Ηνωμένων Εθνών στις 25 Σεπτεμβρίου, ο Πρωθυπουργός [δήλωσε](#) σχετικά: *“Firstly, on decarbonization and a rapid move away from lignite, we started the process with the aim of complete liberation from lignite by 2028 and we have funded this effort with about 5 billion euros to support the transition for lignite areas. In fact, now our main target is to phase out all lignite power plants by 2025, three years earlier than we had anticipated”.*

[7] Στην Γλασκόβη, οι κυβερνήσεις της Κόστα Ρίκα και της Δανίας παρουσίασαν την Πρωτοβουλία Beyond Oil and Gas Alliance (BOGA) με στόχο τον τερματισμό της έρευνας και παραγωγής πετρελαίου και ορυκτού αερίου, όπου ανακοινώθηκαν και τα πρώτα 10 μέλη που αναλαμβάνουν στόχους: Κεμπέκ, Γαλλία, Σουηδία, Ουαλία, Γροιλανδία, Καλιφόρνια, Πορτογαλία, Νέα Ζηλανδία, Ιρλανδία και Ιταλία. Ο κλιματικός νόμος είναι μία χρυσή ευκαιρία για την Ελλάδα να ανακοινώσει τον τερματισμό του προγράμματος ανάπτυξης υδρογονανθράκων και να αποτρέψει τις εκπομπές εκατοντάδων εκατομμυρίων τόνων αερίων του θερμοκηπίου.

[8] Ο παραδοσιακά συντηρητικός Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας στο νέο του Οδικό Χάρτη για την κλιματική ουδετερότητα έως το 2050, προειδοποιεί ότι δεν μπορεί (και δεν χρειάζεται) να ξεκινήσει η παραγωγή νέων κοιτασμάτων πετρελαίου, ορυκτού αερίου και άνθρακα μετά το 2021, αν θέλουμε να πετύχουμε τον στόχο του 1,5οC.

Νόμος και Φύση

Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία για το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη
<https://nomosphysics.org.gr>

(Πηγή: [IEA](#))